

Crisi econòmica i crisi política

La Catalunya Nord a la deriva

Es parla de "napolitanització" de l'economia. Es parla de "balcanització" de la política. A una setmana de les eleccions franceses, la Catalunya Nord viu un atzucac que ha tingut en l'atemptat contra Jean Madrenas l'expressió més fosca.

Les eleccions a la Catalunya Nord recullen cruament el resultat del descontentament que s'hi viu.

PERE CODONYAN

Això no és França, això és Chicago", afirma irònicament Jean Claude Martinez, candidat de l'ultradreta Front National per la circumscripció de Perpinyà a les properes eleccions legislatives franceses del dia 21 de març. Martinez, fill d'un emigrant econòmic espanyol, ha esdevingut ara un defensor de les essències pàtries, de la puresa i de la *grandeur*. Segur de si mateix, amb un discurs tan ben estructurat com simple, aprofita el clima de crisi política i econòmica que plana damunt la Catalunya Nord per estendre la seva recepta màgica: "La França i els francesos, primer". Els altres, els que vénen de fora, són l'origen de tots els mals.

Està a punt de començar un míting en un local municipal del barri de Molí de Vent de Perpinyà, una espècie de ciutat dormitori de les rodalies de la ciutat, construït per obra de l'alcalde liberal Paul Alduy per acollir-hi els *pied noirs* -antics

colons francesos d'Algèria que van haver de ser repatriats el 1962-. Una clientela favorable per a Jean Claude Martinez. "Bona tarda, general". Dret, a la porta saludat un per un els assistents, que se li acosten. Són majoritàriament jubilats i alguns ex-oficials de l'exèrcit francès. Molts d'ells duen un *pin* a la solapa del mapa de França amb dos peus negres dibuixats. Comença l'acte. Amb el millor estil dels telepredicadors nord-americans, el candidat local del FN acompanya la demagògia amb gesticulacions, i aconsegueix convertir la política en espectacle. El públic, atent, s'ho passa bé. Participa rient, assentint o aplaudint. El mal és Mastricht, l'emigrant, l'avortament i l'eutanàsia. De solució, només n'hi ha una: França i Le Pen.

DESCOMPOSICIÓ POLÍTICA I "NAPOLITANITZACIÓ"

Martinez no és un primera fila, és més

aviat discret, però sap, com tothom, que a Catalunya Nord hi ha descontentament, desorientació i incertesa. La crisi política que afecta globalment tot Europa, però particularment l'estat francès, té una versió específica i agreujada en l'escenari nord-català. Dues en són les causes. Una, l'esclerosi d'una classe política amb molts anys al poder, que dificulta el relleu i la renovació, que ha anat perdent credibilitat entre la població, i que mostra clars símptomes de descomposició. L'altra, la situació econòmica. Els indicadors estan en senyal d'alarma roja. L'activitat econòmica de Catalunya Nord tenia dos motors principals: l'agricultura i els serveis, centrats en el turisme. La recessió que afecta aquests dos sectors, acompanyada per l'absència d'un sector industrial productiu que creï riquesa, porta a una situació de crisi de difícil solució.

"Aquí la gent o són funcionaris a sou de les institucions públiques, o viuen del turisme", comenta un periodista nord-ca-

talà. Davant la falta d'expectatives en el terreny de la inversió productiva, l'especulació s'ha disparat. És en el terreny de l'especulació on, en els darrers temps, interessos polítics i interessos econòmics han confluit, fet que ha provocat una sensació generalitzada de corrupció.

Fa poc un informe sobre la situació econòmica de la Catalunya Nord, titulat "Assaig sobre l'economia dels Pirineus Orientals" i elaborat pel professor de ciència econòmica de la Universitat de Perpinyà Henri Solans, ha desfermat una tempesta per la duresa de les seves conclusions. L'estudi adverteix de l'absència de creació de riquesa motivat per la presència del que Solans anomena "cultura de la renda", i denuncia el perill de "napolitanització" de l'activitat econòmica que això representa. "La cultura econòmica d'aquí no és la de la creació de riquesa, sinó al contrari, la de sostreure de la riquesa ja existent o produïda per altres", explica Solans. Aquesta situació pot generar fàcilment, afegeix el professor, pràctiques econòmiques il·legals, "especialment en temps de crisi com el que vivim", i en tot cas, ha generat la pràctica del "clientelisme", una espècie de caciquisme econòmic suavitzat.

L'estudi destaca també l'elevada taxa d'administrats i l'existència d'una forta partida d'ajudes socials com a símptoma d'una situació econòmica que sobreviu a base de subsidis. En aquest sentit, el darrer pressupost aprovat pel Consell General és força indicatiu. El capítol més important està dedicat a "acció social", on es destinen 429 milions de francs, el 30% del total del pressupost. Malgrat aquesta situació, Solans assegura que Catalunya Nord "és un dels departaments amb més possibilitats de desenvolupament", però això és difícil per "la pervivència d'un contracte social de tipus aristocràtic, que sostreu riquesa però no en distribueix". Finalment, el professor de la Universitat de Perpinyà proposa superar aquest "contracte" dirigint el treball en la direcció de l'economia productiva i en la investigació.

L'informe Solans, no ha agradat gaire, però ha obert una esclatxa. Tot i que constata les possibilitats de desenvolupament de la Catalunya Nord, i no es pot dir per tant que sigui catastrofista o negativista, ha posat el dit a la nafra. I això cou. Amb tot, no ha caigut en terra cremada i una de les més rellevants iniciatives econòmiques que han pres les institucions nord-catalanes recentment, coincideix amb la seva direcció. Conjuntament, el Consell General dels Pirineus Orientals, l'Ajunta-

Qui mana a la Catalunya Nord

A l'esquerra, Paul Alduy, alcalde de Perpinyà. A la dreta, René Marquès, president del Consell General dels Pirineus Orientals (Catalunya Nord).

La Catalunya Nord té quatre nivells d'administració: el local, el departamental, el regional i l'estatal. Les eleccions del proper diumenge 21 de març serviran per a elegir els quatre diputats que pertocquen al Departament dels Pirineus Orientals, divisió administrativa que correspon al territori de Catalunya Nord. Fins ara ocupaven els escons els socialistes Pierre Esteve i Henri Sicre, el neogaulliste Claude Baratte –tots tres es presenten a la reelecció–, i el liberal Jacques Farran, que no es torna a presentar.

A la base del nivell institucional es troben els municipis. A la Catalunya Nord n'hi ha 226, dels quals només 16 superen els 5 mil habitants. La ciutat més important és Perpinyà, amb 138.735 habitants (el total de la Catalunya Nord és de 363.735). Per comparar, la segona ciutat és la de Sant Esteve, amb només 9.856 habitants. Capital incontestada de la Catalunya Nord, Perpinyà és un vertader "estat dins l'estat" i des de l'any 1958, l'alcalde n'és Paul Alduy, un hàbil polític que per mantenir-se al càrrec ha sabut adaptar-se a totes les situacions, canviant de família política quan era necessari, passant d'una banda a l'altra de l'escenari polític. Tot i això, la seva autoritat i el seu poder són cada vegada més contestats, en particular pel seu primer tinent d'alcalde, el ja esmentat Claude Baratte, que el vol substituir.

El següent nivell institucional és el departamental i té com a màxima institució el Consell General dels Pirineus Orientals. El consell és una assemblea formada per

trenta consellers cantonals –la Catalunya Nord és dividida en trenta circumscripcions electorals anomenades cantons–, elegits per sufragi universal uninominal a dues voltes. L'assemblea tria un president, que en l'actualitat és René Marquès. El Consell General, que equivaldria a una diputació espanyola, no té poder legislatiu. És un organisme de gestió amb pressupost propi que pot actuar en el marc de les competències que li atribueix la llei francesa de descentralització. Pel 1993, el pressupost aprovat és de 1.384 milions de francs.

El tercer nivell institucional és el regional. Catalunya Nord no té regió pròpia sinó que forma part de la regió anomenada Llenguadoc-Rosselló, juntament amb altres quatre departaments. La capital de la regió és Montpeller. Onze consellers regionals, elegits per sufragi proporcional de llista, representen la Catalunya Nord al Consell Regional del Llenguadoc-Rosselló, que presideix el centrista Jacques Blanc. Amb moltes menys competències que un govern autonòmic, el Consell Regional és també un organisme de gestió, amb un pressupost que enguany serà superior als dos mil milions de francs.

Finalment, a Catalunya Nord existeix un representant de l'estat al departament, el prefecte, càrrec que ocupa actualment Pierre Steinmetz. El prefecte equivaldria a les funcions d'un governador civil espanyol.

P. C. / P. M.

La influència dels nacionalistes

Per primera vegada, els nacionalistes es presenten a unes eleccions generals, i a diferència de la resta de famílies polítiques de la Catalunya Nord, no ho faran enfrontats entre ells. Unitat Catalana i Esquerra Republicana de Catalunya han arribat a un acord de no agressió gràcies a l'arbitratge de l'Aliança Lliure Europea, grup parlamentari europeu al qual pertanyen les dues formacions. El pacte consisteix en el repartiment de les circumscripcions electorals proporcionalment als resultats aconseguits a les passades eleccions regionals. Així, Unitat Catalana es presenta a tres de les quatre circumscripcions, amb Claudi Bordaneil, Jaume Pol i Jaume Roure com a candidats, i ERC en una, amb Jordi Vera com a candidat.

Trencar el motlle centralista francès, acostar culturalment, econòmicament i políticament Catalunya Nord al Principat, o la defensa d'un estatut particular per a la Catalunya Nord són alguns dels temes més o menys comuns a tots els candidats nacionalistes, amb alguns matisos segons les formacions a què pertanyen. Un discurs que gràcies al pes econòmic, polític i cultural del Principat de Cata-

Unitat Catalana i ERC es presenten plegades a les generals. En la foto, els candidats d'UC Jaume Pol, Jaume Roure i Claudi Bordaneil. P. CODONYAN

lunya ha tingut aquests últims anys un cert ressò i influència en els programes electorals dels màxims responsables polítics nord-catalans. El primer a ser-hi sensible ha estat Paul Alduy, alcalde de Perpinyà, que va crear la biblioteca CEDACC, i va ajudar lògicament el conjunt de les escoles catalanes. Des de l'entrada de l'advocat Pere Becque en l'equip municipal, els afers catalans no es limiten només a la cultura i la llengua, sinó que inclouen també el camp econòmic i polític, i s'han incrementat les relacions de les institucions nord-catalanes amb la Generalitat de Catalunya. Aquesta no-

va política ha fet un nou salt qualitatiu amb l'obertura aquest mes d'una oficina de representació permanent de l'Ajuntament de Perpinyà a Barcelona.

Paral·lelament al nivell institucional, en el terreny polític, és estrany trobar un programa per a aquestes eleccions legislatives que no tracti o reivindicui el particularisme cultural de la Catalunya Nord. Fins i tot l'ultradretà Front Nacional no s'ha estat de posar una senyera als seus fulls de propaganda, mentre el seu candidat, Jean Claude Martínez, es creu obligat a pronunciar quatre paraules en català el dia del míting de Jean Marie

Le Pen a la capital, Perpinyà.

En la lluita electoral que enfronta el candidat neogaullista Claude Baratte amb Jean Paul Alduy, fill de l'alcalde de Perpinyà, el català també hi és present. El primer, amb un to romàntic, parla de la necessitat de retrobar les arrels del passat, "per tornar a donar al nostre país la força que tenia quan els catalans comerciaven amb tota la Mediterrània, quan els catalans eren conqueridors". Aparentment més radical, Jean Paul Alduy afirma que "Perpinyà i el Rosselló han de reafirmar la seva identitat catalana..., cal per fi salvar la nostra llengua, instrument cultural però també instrument econòmic, en la perspectiva euroregional i d'acostament a la metròpoli barcelonina".

En aquest context, les candidatures nacionalistes lluiten per superar el 3% i arribar a la barreira psicològica del 5%. I com a teló de fons, principalment des d'Unitat Catalana, s'estudia la possibilitat d'arribar a acords amb formacions polítiques majoritàries, en concret de l'àmbit de centre-dreta, per aconseguir entrar a l'Ajuntament de Perpinyà en les pròximes municipals, que podrien ser aviat.

P. C./P. M.

ment de Perpinyà i la Cambra de Comerç i Indústria han creat l'Agència de Desenvolupament Econòmic, una entitat destinada a captar inversió estrangera. El principal repte de l'agència és aconseguir la instal·lació d'empreses en territori nord-català per cobrir les mil hectàrees de terrenys industrials actualment disponibles. Ara el ritme d'instal·lació d'empreses a Catalunya Nord és clarament insuficient, tot i que, segons un informe publicat pel mensual econòmic francès *L'Entreprise*, el nivell de solvència de les empreses instal·lades en territori nord-català està per sobre de la mitjana estatal francesa. De moment, però, la indústria només representa a Catalunya Nord un 8,7% de l'ocupació total, mentre que els serveis representen un 55%, el comerç un 16%, les

obres públiques un 9,1%, i l'agricultura un 10,4%.

L'agreujament de la situació econòmica ha coincidit amb una situació política també en crisi. Una crisi que ve de París, pel que fa als partits grans, i de la qual Catalunya Nord ha esdevingut un petit laboratori explosiu. Tradicionalment, la classe política nord-catalana estava acostumada a mantenir els seus bastions, els seus àmbits de poder, respectats per dreta i esquerra. El model de París funcionava. Aquest esquema es basava també en l'immobilisme, que provocava l'aparició d'"intocables" com l'alcalde de Perpinyà Paul Alduy, que ocupa el càrrec des de 1959. Ara, però, el daltabaix econòmic provoca tota una sèrie de convulsions internes i mutacions, de manera que assis-

tim a una versió reduïda d'un *big-bang* de la classe política, no exempt d'episodis tràgics.

Hi ha en primer lloc, una lluita intestina, amb connotacions de successió dinàstica, a l'Ajuntament de Perpinyà. El número dos del consistori, el neogaullista Claude Baratte, enfrontat a l'alcalde i actualment regidor exclòs de qualsevol cartera, competeix en aquestes eleccions legislatives amb Jean Paul Alduy, fill del batlle i aspirant a succeir el seu pare. La veterania de l'Alduy pare, de 78 anys, ha convertit aquest enfrontament electoral en unes primàries municipals. Baratte és el candidat oficial de la Unió per la França (UPF) i l'Alduy fill és el que en aquestes eleccions s'anomena "candidat salvatge", que vol dir que no és el candidat oficial

Jean Madrenas, alcalde centrista de Bages, va ser objecte fa unes setmanes d'un atemptat que ha enterbolit notablement l'ambient polític a la Catalunya Nord.

ARXIU

del partit, sinó que s'ha presentat per lliure —cal recordar que a les legislatives franceses no es presenten llistes, sinó que les candidatures són unipersonals—.

LA "BALCANITZACIÓ" DE LA POLÍTICA

La proliferació en aquestes eleccions de "candidats salvatges" és un segon símptoma clar de crisi del model polític. Catalunya Nord té quatre places de diputat, i se les disputen 42 candidats. Es parla ja de la "balcanització" de la política, i no se'n lliura cap sigla i afecta tot l'espectre ideològic. Al costat de cada candidat oficial del partit, sigui UDF, RPR, FN, PSF o verds, hi ha un altre candidat ideològicament germà que, per motius de rivalitat personal o per interessos d'àmbit econòmic es llença també a l'arena electoral, ignorant la disciplina de París. Finalment, un tercer indicador de la crisi política és la proliferació d'escàndols político-financiers, que entronca directament amb la situació econòmica del país.

Mentre els números quadraven, l'equilibri i el consens no es trencaven. Però ara ha esclatat. I ha esclatat trucant a les portes dels tribunals amb el cas Farran, ex-president de la Cambra de Comerç i Indústria de Perpinyà i, per uns dies encara, diputat de la UDF per la Catalunya Nord. Però també ha esclatat de forma violenta, amb l'atemptat amb bomba contra l'alcalde centrista de Bages (el Rosselló) Jean Madrenas, candidat oficial de la UPF a les legislatives del dia 21. Aquest atemptat,

amb un mòbil encara no aclarit però en tot cas fosc, ha embrutat considerablement el clima polític nord-català, i ha esdevingut paradigma de la crisi actual.

UNA BOMBA PROFESSIONAL

Jean Madrenas sortia el passat 5 de febrer d'una reunió amb antics combatents a la vila d'Elna, pels volts de dos quarts de quatre de la tarda. Es dirigí cap a l'aparcament de l'ajuntament, on tenia aparcada el seu Mercedes blanc. En posar la marxa enrere per sortir de l'aparcament, el cotxe

explotà. Li havien col·locat una càrrega explosiva de 250 grams enganxada al xassís del vehicle, sota el conductor, mitjançant uns imants i amb un sistema d'activació molt elaborat, que incloïa un pèndol de mercuri. Un treball professional, lluny de pràctiques *amateurs*. Pensat per a no fallar. Però fallà, almenys en part. Madrenas perdé la cama esquerra, però salvà la vida gràcies al fet que havia de conduir amb el seient tirat enrere, lluny del volant a causa de les lesions que ja tenia a la cama dreta provocades per un accident automobilístic juvenil. Des del llit de l'hospital, d'on no es podrà aixecar fins d'aquí a unes setmanes, quan les eleccions hagin passat, Madrenas assegura que ha estat víctima d'un atemptat estrictament polític, i nega qualsevol altra motivació.

Però aquest no era l'únic ensurt mortal que s'enduia l'alcalde de Bages. La nit del 18 al 19 de desembre de 1992, dos homes encaputxats el van apallissar a casa seva, després d'haver-lo reduït amb gasos lacrimògens. El 3 de febrer, dos dies abans de l'atemptat, va sorprendre de nou dos encaputxats al jardí de casa seva, un d'ells armat. Aquest cop van fugir, però menys de 48 hores després, el van caçar.

Tot i que Madrenas insisteix en el caràcter polític de l'assumpte, a Catalunya Nord no s'ho creu ningú. Les investigacions que es duen a terme no descarten cap hipòtesi, però apunten a un possible ajustament de comptes de caire econòmic. Els motius pels quals algú volia esborrar-lo del mapa poden ser diversos. Segons informava el setmanari *El Punt-*

Jean Paul Alduy, fill de l'actual alcalde de Perpinyà, aspira a rellevar el seu pare del càrrec.

J. N. REICHEL

Claude Baratte, regidor de l'Ajuntament de Perpinyà per la neogaullista UPF, manté un enfrontament amb Jean Paul Alduy pel relleu al capdavant del consistori rossellonenc.

PERE CODONYAN

Catalunya Nord, l'atemptat podria estar relacionat amb les funcions de tresorer que la víctima va exercir a la societat Roussillon Solidarité, que va gestionar durant uns mesos la residència de la tercera edat La Castellane, de Portvendres. En el moment de la seva creació, la societat era composta per diferents membres del RPR. La venda d'aquesta residència per l'Ajuntament de Portvendres a un grup anglès, Sandur Holidays, podria ser el punt de partida de les causes de l'atemptat. Quan el *holding* anglès va comprar la casa de jubilació, li van presentar un passiu oficial de 40 milions de francs, mentre que el passiu real, dissimulat, era el doble. Per tant, va quedar un important contenciós financer entre els nous propietaris de la casa d'avis i els antics gestors de la societat Roussillon Solidarité quan Jean Madrenas n'era el tresorer. Però ara per ara no hi ha cap pista i les investigacions continuen obertes. El que ha quedat clar és que el malestar està a flor de pell i que les bombes en són el símptoma més tràgic.

LA FI DE L'IMPERI FARRAN

Juntament amb el cas Madrenas, aquests dies, a les portes de les eleccions, ha ressuscitat el "cas Farran", de característiques menys tràgiques, però que es troba en l'origen del descrèdit de la classe política nord-catalana. Tot va començar el febrer de 1991, quan Jacques Farran, aleshores president de la Cambra de Comerç –al càrrec des de

1970–, diputat liberal al Parlament francès, membre del Consell General de la Catalunya Nord –des de 1975–, conseller municipal a Perpinyà i cap del partit republicà –des de 1986–, veu aparèixer al carrer uns fulls volants anònims que l'acusen d'utilitzar la Cambra amb finalitats polítiques.

Els misteriosos fulls, molt ben documentats, denunciaven la desviació de fons empresarials destinats a la creació d'habitatges socials per comprar un castell del segle X al poble de Corberes convertit en residència de luxe per a *vips*. Les eleccions per renovar la direcció de la Cambra no eren lluny en aquell moment i Farran, per qui aquests fulls eren un intent de desestabilització política, contraataca i presenta una denúncia. Tot i això, la precisió de les denúncies fetes contra Farran intrigaren cada vegada més la justícia, la policia i els serveis d'Hisenda, que finalment decidiren obrir una investigació. El dubte i la sospita s'instal·len, l'imperi Farran vacil·la.

El mes de novembre següent, Farran perd la presidència de la Cambra de Comerç en favor de l'empresari Guy Fourcade. El 21 de febrer de 1992, just un any després de l'aparició dels fulls, va ser inculpat de "complicitat en robatori per falsedat en documents" en el marc de la investigació sobre la desaparició d'una part de les recaptacions de l'aparcament de l'aeroport de Perpinyà.

Avui, Farran ja no és candidat a diputat en les eleccions de diumenge que ve, oficialment "per motius de salut", coin-

cidint amb la "resurrecció" judicial del seu cas. Pendent encara de sentència, Farran té un futur polític molt negre, però a més, el seu cas perjudica obertament les possibilitats del candidat de la mateixa UPF, François Calvet, antic responsable del servei jurídic de la cambra, ex-cap del seu gabinet, i que era el seu brillant del·lí.

El cas Farran i el cas Madrenas són la punta d'un iceberg. A sota, les aigües poden ser més tèrboles. Ara per ara, molta gent prefereix no submergir-s'hi perquè el corrent és fort i podria arrossegar tot-hom. Hi ha una classe política amb molts anys al poder –i de la qual Farran és un paradigma clar–, i hi ha una crisi econòmica que ha trencat la calma. Però també hi ha un problema de fons: les deficiències del sistema polític centralista francès. En un sistema on no existeix la representació proporcional i les candidatures són unipersonals, independentment dels partits, molts interessos cauen en un sol home. I l'home no és perfecte. Aquest sistema obert afavoreix el contacte entre el polític i el ciutadà, però té un perill: pot propiciar situacions de clientelisme, especialment en èpoques de crisi econòmica. El problema és que repensar el sistema des de Catalunya Nord, passa per repensar-lo a París. París està molt lluny, molt més que Barcelona. Els reptes de la Catalunya Nord són urgents: reactivació de l'economia i regeneració de la classe política.

**Pere Codonyan
Pere Martí**